

«Քայլ առ քայլ» բարեգործական հիմնադրամ

«Նախադպրոցական հաստատության մանկավարժական աշխատողների
մասնագիտական կարողությունների և հմտությունների զարգացման»
ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Երաժշտադիդակտիկ խաղերը որպես երեխայի
ստեղծագործական կարողությունների զարգացման միջոց

Երաժիշտ - դաստիարակ՝ Արմինե Թումանյան

Մանապարտեզ՝ «ԱՅԳԵՊԱՐԻ ՄՍՈՒՐ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶ» ՀՈԱԿ

ԵՐԵՎԱՆ 2023թ.

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
Երեխայի ստեղծագործական կարողությունները.....	5
Խաղային գործունեության տարրերը.....	7
Նորարարություն և երևակայություն.....	9
Եզրակացություն.....	11
Գրականության ցանկ.....	14

Ներածություն

Թեմայի **արդիականությունը** կայանում է նրանում, որ երաժշտական մշակույթի ձևավորման կարևորագույն տարրը երաժշտական խաղերն են, ուստի դրանց տիրապետելը ժամանակակից աշխարհի երաժիշտների համար պակաս կարևոր չէ: Երաժշտական խաղերը առանցքային դեր են խաղում երեխայի ստեղծագործական տաղանդի ձևավորման գործում: Այս վերլուծական աշխատանքն ուսումնասիրում է երաժշտական խաղերով ներգրավվելու բազմակողմ ազդեցությունները երեխայի ստեղծագործական տարբեր ասպեկտների վրա՝ ներառելով ճանաչողական, զգացմունքային և սոցիալական հարթությունները: Տվյալ հետազոտական աշխատանքն ուսումնասիրում է երաժշտական դիդակտիկ խաղերի ներուժը որպես մանկավարժական գործիք՝ երեխաների ստեղծագործական կարողությունների զարգացման համար: Համապարփակ գրականության վերանայման և էմպիրիկ ուսումնասիրությունների միջոցով մենք ուսումնասիրում ենք երաժշտության վրա հիմնված կրթական խաղերի ճանաչողական և հուզական չափերը և դրանց ազդեցությունը ստեղծագործության վրա: Երեխայի երջանկությունը խճճվածորեն կապված է հավասարակշռված զարգացման հետ: Երբ երեխան լավ կլորացված աճ է ապրում տարբեր ոլորտներում՝ ֆիզիկական, էմոցիոնալ, սոցիալական և ճանաչողական, նա ավելի հավանական է, որ զարգանա էմոցիոնալ և մտավոր: Հավասարակշռված զարգացումը խթանում է ինքնագնահատականը, ճկունությունը և դրական հայացքը, ինչը զգալիորեն նպաստում է երեխայի ընդհանուր երջանկությանը: Այն ներառում է ոչ միայն ակադեմիական նվաճումներ, այլև սոցիալական հմտություններ, ֆիզիկական առողջություն և հուզական ինտելեկտ՝ հիմք ստեղծելով լիարժեք և բովանդակալից կյանքի համար:

Աշխատանքի նպատակը՝

1. Ուսումնասիրել և ցույց տալ մանկապարտեզի զարգացման և գեղագիտական դաստիարակության գործում երաժշտության, մասնավորապես երաժշտական խաղերի, խաղերգերի դերը երեխայի ինքնուրույն գեղարվեստական գործունեության ձևավորման գործում:
2. Ստեղծագործության վրա խաղի և խաղերի ազդեցության վերաբերյալ ուսումնասիրությունների վերլուծություն:

3. Վերանայել Դիդակտիկ մեթոդների արդյունավետությունը կրթական միջավայրում:

Աշխատանքի խնդիրները՝

*Տարբեր տարիքային խմբերի վրա կենտրոնացած փորձարարական ուսումնասիրությունների նախագծում և իրականացում:

* Ստեղծագործական կարողությունները գնահատելու քանակական և որակական միջոցների կիրառում:

* Մասնակիցների ներգրավվածության և հաճույքի գնահատում դիտարկման մեթոդների միջոցով:

Երեխայի ստեղծագործական կարողությունները

Երեխայի զարգացմանը, ինչպես նաև նրա անձնավորության ձևավորմանը նպաստող խթանները պայմանականորեն կարող ենք միավորել երեք խմբում. կենսաբանական, սոցիալական և մանկավարժական:

Մանկավարժական գործոնների շարքին է դասվում **երեխայի ինքնուրույն գործունեությունը**, որը խրախուսվում և ձևավորվում է մեծահասակների մանկավարժական ներգործության շնորհիվ: Ինքնուրույնության դրսևորումները խթանում են երեխայի զարգացման գործընթացը, նպաստում նոր հաջողությունների ու նվաճումների: Երեխայի ինքնուրույնության արգելակումը մեծահասակների կողմից բացասաբար է անդրադառնում և խոչընդոտում է նրա ընդհանուր զարգացմանը: Երեխայի ինքնուրույնությունը նրա զարգացման և անձնավորության ձևավորման կարևորագույն գործոն է:

Երեխայի զարգացման մեջ պատասխանատու դեր ունի մանկավարժական գործոնը: ¹

Սոցիալական գործոնները սոցիալական միջավայրից բացի ենթադրում են նաև երեխայի ակտիվության սոցիալական ձևերը: Մարդկային գոյատևման հիմնական ձևը շարժումն է: Ակտիվությունը կենդանի օրգանիզմի հատկությունն է, զարգացման կարևորագույն նախապայմանը: Պրենատալ շրջանից սկսած երեխան արձագանքում է աշխարհին ակտիվ գործողություններով: Երեխային բնորոշ են ակտիվության տարբեր դրսևորումներ, որոնք նպաստում են նրա ընդհանուր զարգացմանը և օգնում կողմնորոշվելու միջավայրում:¹

¹ С. А. Козлова, «Дошкольная педагогика» 22-23

²Ֆիզիկական ակտիվությունը ապահովում է երեխայի օրգանիզմի³ կենսագործունեությունը: **Իմացական ակտիվությունը** նպաստում է աշխարհաճանաչմանը, **իսկ ինտելեկտուալ ակտիվությունը՝** ինքնահաստատմանը նոր միջավայրում:

Հուզական ակտիվությունը դիմացինի հետ հաղորդակցվելու հրաշալի միջոց է, համագործակցության առաջին դրսևորումը: Վերջապես, երեխան աստիճանաբար ձեռք է բերում **սոցիալական ակտիվություն**, որը դրսևորվում է գործունեության տարբեր ձևերով: Գործունեությունը սոցիալական ակտիվության դրսևորումն է, քանի որ այն ուղղված է պահանջմունքների բավարարմանը: Նախադպրոցական տարիքում երեխայի համար առաջատարը **խաղային գործունեությունն է**: Խաղի ծագման և էության մասին բազմաթիվ տեսությունների մանկավարժական վերլուծության հիման վրա հոգեբանորեն հիմնավորվել և մեկնաբանվել է խաղի ժամանակակից տեսությունը, ըստ որի երեխայի զարգացմանը նպաստում է զարգացնող միջավայրը, որը երեխայի զարգացման դրդող «առարկայական տարածությունն» է, ինչպես նաև համարժեք բարոյահոգեբանական մթնոլորտը:

Երեխայի խաղային գործունեությունը հնարավորություն է տալիս բավարարելու նրա ակտիվությունն այն բնագավառներում, որտեղ անհնար են իրական գործողությունները: Խաղային գործունեության միջոցով է երեխան առաջին հերթին բավարարում իր սոցիալական ակտիվության պահանջմունքը:¹

Տես՝ (Նախադպրոցական մանկավարժություն)՝ 3՝ 11-12

Խաղային գործունեության տարրերը սկսում են դրսևորվել երեխայի առարկայա-խաղային ակտիվության պայմաններում, երբ ինքնուրույն առարկայական գործողությունների արդյունքում առարկաների նկատմամբ առաջանում է խաղային վերաբերմունք: Երեխայի **առարկայախաղային** ակտիվությունը դրսևորվում է հետևյալ ձևով.

- երեխան փորձում է առարկաներն օգտագործել տարբեր նպատակներով;
- համադրում և հաճախ միավորում է առարկաների հիմնական գործառույթները;
- փորձում է գտնել առարկաների կիրառման անսովոր նոր գործառույթներ;
- առարկաները սկսում է օգտագործել որոշակի դերային նշանակությամբ, շնչավորում է և շփվում դրանց հետ խոսքի միջոցով,
- խոսքային հաղորդակցման և նշված վերաբերմունքի արդյունքում կառուցվում է սյուժե;
- առարկաների բազմաֆունկցիոնալ օգտագործման հիման վրա ձևավորվում է առարկաները մեկը մյուսով փոխարինելու կարողությունը, փոխարինման գործառույթը դառնում է գերակշռող խաղային գործունեության ընթացքում:

Այսպիսով, առարկայական գործունեության հիման վրա գոյանում է **առարկայախաղային գործունեությունը**, որն աստիճանաբար վերափոխվում է արտացոլող բնույթի **սյուժետադերային խաղի**:

Խաղային գործունեության նախադրյալների հետ մեկտեղ առարկայական գործունեությունը պայմաններ է ստեղծում և նպաստում է

արդյունավետ **գեղարվեստական գործունեության** (նկարչության, ծեփի, կառուցողական գործունեության) տարրերի դրսևորմանը:

Ձևավորված առարկայական գործունեությունը խթանում է երեխայի կողմից սեփական ցանկությունները ինքնուրույն գործողություններով բավարարելու գործընթացը, ինչն իր հերթին հիմք է հանդիսանում երեք տարեկանի շեմին կարևորագույն հոգեկան նորագոյացության՝ «Ես ինքս» գիտակցության զարգացման համար:

Ճանաչողական զարգացում. Երաժշտական խաղերը հաճախ ներառում են օրինաչափությունների ճանաչում, հիշողություն և խնդիրների լուծում՝ խթանելով ճանաչողական հմտությունները, որոնք կարևոր են ստեղծագործ մտածողության համար:

Խաղերում տարբեր երաժշտական տարրերի ազդեցությունը ուժեղացնում է լսողության մշակումը, ինչը նպաստում է երեխայի ընդհանուր ճանաչողական զարգացմանը:

Զգացմունքային արտահայտություն. Երաժշտական խաղերը հարթակ են սրամաղրում զգացմունքային արտահայտման համար ռիթմի, մեղեդու և բառերի միջոցով՝ թույլ տալով երեխաներին ուսումնասիրել և փոխանցել իրենց զգացմունքները ապահով և հաճելի ձևով: Երաժշտական գործունեության մեջ զգացմունքային ներգրավվածությունը նպաստում է կարեկցանքի զարգացմանը և հուզական նրբերանգների ավելի խորը ընկալմանը:

Նորարարություն և երևակայություն. Խաղի միջավայրում երաժշտություն ստեղծելը խրախուսում է նորարարությունը, քանի որ երեխաները փորձարկում են տարբեր հնչյուններ, գործիքներ և ստեղծագործություններ: Երաժշտական խաղերի երևակայական կողմը խթանում է ստեղծագործությունը՝ հնարավորություն տալով երեխաներին պատկերացնել յուրահատուկ երաժշտական սցենարներ և պատմություններ:

Սոցիալական փոխազդեցություն. Համատեղ երաժշտական խաղերը նպաստում են թիմային աշխատանքին և հաղորդակցությանը, խթանելով սոցիալական հմտությունները, որոնք կարևոր են տարբեր համատեքստերում ստեղծագործական համագործակցության համար: Երաժշտական գաղափարների փոխանակումը և համատեղ ներդաշնակ փորձի ստեղծումը սնուցում է համայնքի և համագործակցության զգացում:

Ընդլայնված շարժիչ հմտություններ. Շատ երաժշտական խաղեր ներառում են ֆիզիկական շարժումներ՝ նպաստելով նուրբ և կոպիտ շարժիչ հմտությունների զարգացմանը: Շարժման ինտեգրումը երաժշտության հետ ուժեղացնում է համակարգումը և տարածական գիտակցությունը՝ ապահովելով ստեղծագործական զարգացման ամբողջական մոտեցում:¹

Մշակութային իրազեկում.

Երաժշտական խաղերը հաճախ ներառում են տարբեր երաժշտական ժանրեր՝ երեխաներին բացահայտելով մշակութային արտահայտությունների հարուստ գոբելեն:

Այս բացահայտումը խթանում է մշակութային իրազեկությունն ու

գնահատանքը՝ ընդլայնելով երեխայի ստեղծագործական գունապնակը՝
ոգեշնչվելով տարբեր երաժշտական ավանդույթներից: ⁴

1. ⁴ Նախակրթարանում երաժշտության ծրագրի մեթոդական մշակում

Եզրակացություն

Եզրափակելով, որ երաժշտական խաղերի ազդեցությունը Երեխայի ստեղծագործական տաղանդի վրա խորն է և բազմակողմանի: Մկսած ճանաչողական զարգացումից մինչև զգացմունքային արտահայտություն, սոցիալական փոխազդեցություն, շարժիչ հմտություններ և մշակութային իրազեկում, երաժշտական խաղերով ներգրավվելու ազդեցությունը տարածվում է տարբեր ոլորտներում: Երեխայի զարգացման ճամփորդության մեջ երաժշտական գործունեության ինտեգրման կարևորության գիտակցումը կարող է զգալիորեն նպաստել լավ կլորացված և ստեղծագործական հմտություններ ունեցող անհատի ձևավորմանը: Երաժշտական դիդակտիկ խաղերը ինտերակտիվ գործողություններ են, որոնք նախատեսված են ուսուցանելու և ամրապնդելու երաժշտական հասկացությունները զվարճալի և գրավիչ ձևով: Այս խաղերը օգտագործում են երաժշտության այնպիսի տարրեր, ինչպիսիք են ռիթմը, մեղեդին և ներդաշնակությունը՝ կրթելու և ընդլայնելու ուսուցման փորձը: Անկախ նրանից, թե ինտերակտիվ ծրագրաշարի, ֆիզիկական սեղանի խաղերի կամ խմբակային գործունեության միջոցով, նպատակն է երաժշտության ուսուցման գործընթացը դարձնել հաճելի և արդյունավետ: Այս խաղերը հաճախ ապահովում են հմտությունների տարբեր մակարդակներ՝ ապահովելով երաժշտական կրթության դինամիկ և զվարճալի մոտեցում.

Երեխայի երջանկությունը խճճվածորեն կապված է հավասարակշռված զարգացման հետ: Երբ երեխան լավ կլորացված աճ է ապրում տարբեր ոլորտներում՝ ֆիզիկական, էմոցիոնալ, սոցիալական և ճանաչողական, նա ավելի հավանական է, որ զարգանա էմոցիոնալ և մտավոր:

Հավասարակշռված զարգացումը խթանում է ինքնագնահատականը, ճկունությունը և դրական հայացքը, ինչը զգալիորեն նպաստում է երեխայի ընդհանուր երջանկությանը: Այն ներառում է ոչ միայն ակադեմիական նվաճումներ, այլև սոցիալական հմտություններ, ֆիզիկական առողջություն և հուզական ինտելեկտ՝ հիմք ստեղծելով լիարժեք և բովանդակալից կյանքի համար:

Նշեմ ,որ սույն հետազոտական աշխատանքի կատարման ժամանակ ներկա է գտնվել մանկապարտեզի տնօրենը և մեկ դաստիարակ :Նրանք խնդրել էին հնարավորինս ուշադիր հետևել դասընթացի ընթացքին ,այնուհետև պատասխանել առաջադրված որոշ հարցերին :Այն հարցին թե արդյո՞ք ես, դաստիարակի և տնօրենի արձանագրմամբ սահմանված նպատակին հնարավոր եղավ լիարժեքորեն հասնել:Ինչպե՞ս էին իրենց զգում երեխաները հարցին դայակը ու տնօրենը պատասխանեցին , որ երեխաները ոգևորված էին , քանզի սա նոր բան էր իրենեց համար :Ինչ վերաբերվում է կարողություններին ապա նրանք նշեցին , որ երեխաները ավելի հստակ սկսեցին ընկալել երաժշտական դիտակտիկ խաղերը:

Տնօրենը միանգամայն փաստեց, որ հետազոտվող թեման շատ արդիական էր ու կարևոր , իսկ նման աշխատանքները զարգացնում են նրանց ուղեղը և մտահորիզոնը :

Գրականության ցանկ

1. Նախադպրոցական մանկավարժություն
2. С. А. Козлова, «Дошкольная педагогика»
Երաժշտական գրականություն, հոդվածներ
1. Նախակրթարանում երաժշտության ծրագրի մեթոդական մշակում